

INFORMATOR NSPRV

BESPLATAN PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 3 • MAJ 2009 • BROJ 24

OKONČANA GWA

Глобална недеља активности (GWA) окончана је, бар што се тиче НСПРВ, у петак увече, 24. априла поделом награда најбољим радовима доспелим на конкурс „Отвори књигу – отвори врата...“ у категорији литерарних и ликовних радова. Свечаност поделе награда одржана је у сомборском Дому ученика средњих школа. За прва три рада у обе категорије НСПРВ је обезбедио и новчане и робне награде, тако да су

најбољи награђени двоструко (и троструко), јер су били у прилици да своје радове презентују окупљеним гостима Синдиката, а радови ће бити и накнадно публиковани.

НСПРВ је за првонаграђене обезбедио новчану награду у износу од 8.000 динара, за другонаграђене по 5.000 динара, док су трећенаграђени добили по 3.000 динара.

(Насијавак на сџр. 6 и 7)

ВИШЕ НЕГО УСПЕШАН ПРОТЕСТ УРСС И СССС Радници окренули леђа Влади

Протест Удружених радничких синдиката Србије и Савеза самосталних синдиката Србије и «Слога» почео је у минут до дванаест, на Тргу Николе Пашића. Протест је организован под слоганом «и ти кажи ДОСТА» & «Пробуди свест! Дођи на протест». Шетња демонстраната изазвала саобраћајни колапс у престоници. У протесту нису учествовали УГС «Независност» и АНСС. Протестном шетњом до зграда Владе Србије и Народне скупштине, у Београду је око 15 часова завршен митинг.

Незадовољни материјалним положајем и мерама Владе Србије против економске кризе, више од 20.000 радника, од тога око 5000 чланова УРСС, окупило се на Тргу Николе Пашића, одакле су затражили да влада хитно и одговорно дефинише јасне циљеве, одреди пут и утврди стратегију како би био спречен потпуни економски колапс земље. Говорили су Драган Зарубица, Његош Потежица и Љубо Орбовић из СССС и Жељко Веселиновић председник УРСС.

(Сџр. 5)

НОВЕ МЕРЕ ОД ЈЕСЕНИ

Влада Србије припрема нове мере у борби против кризе, које би требало да ступе на снагу са у септембру, пишу Вечерње новости. Према том плану, у току јула ће бити припремљен нови сет мера који не предвиђа аутоматско повећање пореза на додату вредност, већ комплетно реструктурирање овог закона. Преиспитаће се која ће група производа остати међу онима на које се плаћа повлашћена стопа ПДВ-а од осам одсто. Комплетно ће се променити порез на имовину, који би, још више, опорезовао поседовање луксузних ствари, а разматра се и смањење дискреционих расхода државе за око десет милијарди динара.

СТРОЖЕ КАЖЊАВАЊЕ НАСИЛНИКА У ЈАВНОМ СЕКТОРУ

Генерални секретар НСПРВ Хади Здравко М. Ковач упутио је писмо министру правде Снежани Маловић у којем предлаже радној групи коју је основало министарство и која ради на изменама и допунама Кривичног законика да се пронађе адекватна законска форма и да се запосленима у образовању и јавним службама додели статус службеног лица или да напад на јавне посленике има строжије кажњавати како би се школе и јавне установе претвориле у места без насиља.

(Сџр. 8)

ОБЕЛЕЖЕН МЕЂУНАРОДНИ ПРАЗНИК РАДА

Међународни празник рада, симбол интернационалне радничке и синдикалне солидарности, обележен је широм света.

Историја овог празника почиње 1886. године када је 40.000 радника Чикага ступило у штрајк, тражећи боље услове рада и увођење осмочасовног радног времена. Чикашка полиција је ту обушту окончала крвавим покољем, а пет радничких вођа осуђено је на смрт, па се 1. мај обележава сваке године у знак сећања на прве жртве борбе за остварење радничких права. Тог дана широм САД одржано је око 5.000 штрајкова незадовољних радника са слоганом - три осмице - осам сати рада, осам сати одмора и осам сати културног уздицања. Прослава празника установљена је три године касније, а одлуку су донели представници радника из целог света на Првом конгресу Друге интернационале у Паризу, прогласивши 1. мај за Међународни празник рада, радничке и синдикалне одговорности. Симбол њиховог протеста биле су црвене заставе с натписом «Пролетери свих земаља, уједините се».

Међународни празник рада у Србији је прославлен нерадно, а упркос економској кризи традиционални првомајски уранци, уз роштиљ, трубаче и јагњетину са ражња, ни ове године нису изостали на многбројним излетиштима.

ГРАМАТИКАЛНА ШКОЛА У ВРШЦУ	(стр. 2)
ВИШЕ КЛУПА НЕГО ЂАКА	(стр. 3)
ПРОСВЕТА “КРАЂА” ЗА МИЛИЈАРДУ	(стр. 4)
ПРОТИВ НАСИЉА У ШКОЛАМА	(стр. 8)
СТУДИРАЊЕ НА КРЕДИТ	(стр. 9)
ЗАРАДЕ У ВОЈВОДИНИ РЕАЛНО МАЊЕ ЗА 4,5%	(стр. 10)
ПРОВЕРА ПСИХИЧКЕ СПОСОБНОСТИ НАСТАВНИКА	(стр. 11)
ЧОКОЛАДА ДОБРА ЗА МАТЕМАТИКУ	(стр. 12)

GRAMATIKALNA ŠKOLA

Jedan od najvažnijih programa vladike Josifa Jovanovića Šakabente bio je, pored učvršćivanja vere, nacionalno obrazovanje, jer se samo obrazovani srpski narod može odupreti moćnim uticajima koji su dolazili iz Beča i Pešte, a pogotovu iz Rima. Videli smo kako su u Vršcu dobro radile dve osnovne škole i koliki su oni uticaj vršile na samu sredinu i bile podržavane ne samo od crkve već i od celokupne srpske zajednice u gradu i okolnim naseljima.

Ali jasno je da osnovno obrazovanje nije bilo dovoljno da bi se stvorila kulturna elita, već je trebalo osnovati i škole višeg ranga u kojima će se sticati obrazovanje koje će omogućavati omladini da nastavi školovanje u gimnazijama i licejima koji su postojali u većim centrima u državi – Temišvaru, Karlovcima, Segedinu ili Pešti, kuda su obično odlazila deca iz Vršca na dalje školovanje.

To je i bio razloga da se u Vršcu 1790. godine osnuje Gramatikalna škola, koja je predstavljala neku vrstu niže latinske gimnazije. Te 1790. godine kada je Vršac, već izašao iz poslednjeg austrijsko-turskog rata, u kome je ostao neoštećen, vladika Šakabenta je smatrao da je došlo vreme da započne sa svojim velikim nacionalnim programom. Jedan od najvećih nacionalnih poduhvata bilo je svakako održavanje Temišvarskog sabora na kome su pokrenuta najznačajnija pitanja od nacionalnog interesa, a pre svega pitanja autonomije Srba u austrijskom carstvu, uključujući tu i važna pitanja vere i obrazovanja.

Po njegovom nalogu Gramatikalna škola u Vršcu je osnovala srpska opština za potrebe dece iz grada cele eparhije. Bila je to prva srpska srednja škola na teritoriji Ugarske, i njoj se tek dve godine kasnije pridružila Karlovačka gimnazija.

Na jednoj od sednica školskog odbora vladika Šakabenta je između ostalog rekao: „da bi trebalo učiniti da ova škola postane škola za sav pravoslavni narod Banata, u kojoj bi se omladina učila ne samo potrebnim naukama i veštinama, već i stranim jezicima koji su neophodni ovom carstvu, te se tako prilavila za sveštenički, nastavnički, vojnički i građanski poziv, kako bi i naš narod, slično ostalim narodima državi, procvetao i uzvisio se. Naši preci, ne samo da su kao drugi narodi ratovali i ginuli, već su sasvim i Minervu, boginju mudrosti, odbacili, bez čije pomoći ni Mars, bog rata, sile svoje ne može korisno upotrebiti. Baš zbog tih naših nedostataka u veštinama i znanjima, kako u prošlosti tako i u sadašnjosti, kojima se inače krase drugi narodi i krajevi, događa se da naša slavna dela i nesavršeniju hrabrost naših predaka za vreme carevanja i despotovanja, kako i naše revnosne usluge zasluge domu austrijskome i kraljevstvu mađarskome, strani istoričari jedva i pominju. A kad se uzme u obzir da je Banat tek nedavno oslobođen od ropstva i varvarstva turskog, nije čudo to je zaostao u kulturnom pogledu, i što su se sve do danas zadržala kod nas mnoga „nestrojenija i pustihijstva.“

Ova Gramatikalna škola imala je u početku dva razreda – classis gramatialis i classis humanitatis i u njoj su radila dva profesora. Gramatikalne škole su inače bile četvororazredne, dok su gimnazije imale šest razreda. Kasnije je i ova Gramatikalna škola u Vršcu dobila još jedan razred.

U svojoj Povesnici Feliks Mileker kaže: „Ova škola je mnogo doprinela da se unaprede narodna prosveta. U njoj je mnogi siromašni Srbin, koji nije mogao da se obrazuje na višim školama, stekao sebi onakvo obrazovanje, kakvo se retko nalazilo u ovom predelu. Od strane škole sve je učinjeno, da se odgovori svim zahtevima; otuda je ova škola bila prava blagodat za srpsko stanovništvo i jako uvažavana kod ovdašnjih Srba. Plemeniti osnivač zaslužio je da mu se uspomena večitio slavi.“

Dva razreda, a kasnije i treći pružali su ona znanja koja su učenicima pruža-

la najšire opšte obrazovanje i produbljivala im već stečena znanja.

U prvom razredu – classis gramatialis predmeti su bili: sintaksa, grčki i rimski klasici, ugarska istorija, geografija, mineralogija i veronauka.

U drugom razredu – classis humanitatis, u kome su učenike zvali „humaniste“ nastajvalo se sa izučavanjem latinskog i nemačkog jezika, a u pored njih kao pomoćni behu srpski i rumunski jezik, zavisno od nacionalne pripadnosti učenika. Ostali predmeti bili su: teorija stila (stilistika), klasična književnost, eksperimentalna fizika, istorija starog veka i opšta geografija.

Iz postojeće pisane građe saznajemo ponešto i nastavnicima ove škole. Od samog početka oba razreda Gramatikalne škole vodio je profesor Samuil Martini koji je predavao sve predmete. Vremenom se videlo da je to izuzetno težak zadatak pa je za nastavnika „parvistima“ – prvom razredu – postavljen 1796. godine jedan od najposposobnijih učenika ove škole Konstantin Jovanović, ali i njega je zbog bolesti već sledeće godine zamenio Aksentije Đakonović takode najbolji učenik profesora Martinija, pod čijom su neposrednom kontrolom i uputstvima obojica radili.

Poznato je još da su istaknuti profesori ove škole bili u kasnijem periodu Pavle Jorgović, po narodnosti Rumun, koji je poznat kao pokretač buđenja nacionalne svesti kod svog naroda i kao pisac. On je bio rodom iz Varadije, a studirao je filozofiju i prava u Beču, Požunu i Pešti, a mnogo je i putovao po Evropi. U Vršac je došao na položaj beležnika konzistoriji, ali je već 1802. Postavljen za profesora Gramatikalne škole i na tom položaju ostao do smrti 1808.g.

Među profesorima se nalaze i dva Sterijina učitelja – Uroš Volić (1788-1846) i Jovan Balaitski (1799-1831). Obojica su dali veliki doprinos vršačkoj prosveti i kulturi. I jedan i drugi su saradivali i bili prijatelji sa Vukom Karadžićem, sakupljajući za njega narodne umotvorine i pretplatnike za knjige. Može se pretpostaviti da je neke časove u ovoj školi držao i mesički arhimandrit Vikentije Ljuština, koji je inače imao značajnu u organizaciji vršačkog školstva, ali Jovan Savić, sekretar vladike Šakabente, koji je 1890. prešao u Srbiju i bio profesor na Visokoj školi i ministar inostranih poslova u ustaničkoj vladi.

Iz autobiografije Jovana Sterije Popovića, vidimo da je on pohađao Gramatikalnu školu, jer zapisuje sledeće: „... Počem srbske osnovne škole svrši, počne latinsku gramatiku u mestu svoga rođenja učiti.“ Sterija je završio samo dva razreda Gramatikalnu školu jer je ona 1819. Godine ukinuta pa je treći razred položio privatno kod svog učitelja Jovana Balaitskog.

Vršćani su ukidanje ove škole smatrali privremenim, jer je već 1822. magistrat poduzeo korake za osnivanje gimnazije, pošto je tada bila ukinuta gimnazija u Novom Sadu, ali za to nisu dobili odobrenje vlasti. Vršačka gramatikalna škola koja je radila čitave tri decenije udarila je temelje vršačkoj kulturi i kulturi Banata jer je obrazovala desetine kasnije uglednih pravnik, sveštenika, profesora i državnih činovnika, time je u potpunosti ispunila misiju koju ju je namenio njen osnivač vladika Šakabenta.

Dušan Belča

SIROTOPITALNICA

Sprovodenje velike ideje o školovanju najbolje srpske dece, ne samo one iz Vršca, već i onih iz okoline, a posebno talentovane dece iz siromašnih porodica tražilo je i organizovanje pogodne ustanove u kojoj će deca dobiti sve uslove za boravak i učenje. Vladika Šakabenta odlučio je da se pri vršačkim školama osnuje alumneum, internat, ili kako se to srpski tada govorilo sirotopitalnica u kojoj će biti smeštena 24 siromašna i dobra đaka.

Ova ustanova trebalo je da bude izdržavana prilozima Banaca u novcu i u naturi. Tako je već na samom početku rada 1796. godine doneta odluka da se u tu svrhu koristi fondacija trgovca i Pečke, Georgija Popovića, od 200. forinti, a bratstvo manastira Mesica obavezalo se da svake godine daje pomoć. I sam vladika obećao je da će uplaćivati 50 forinti godišnje, a kada prilike bude bolje i više, a obezbediće i testamentom da se sredstva uplaćuju i posle njegove smrti. Slično su se obavezali i mnogi sveštenici, trgovci i drugi vršački građani.

Donet je i pravilnik kojim je utvrđeno da 18 pitomaca potpuno besplatno može da boravi u internatu, a još 6 iz samog mesta na teret vršačkih građana, dok 6 treba da plaća po 2 forinta mesečno. Ovaj pravilnik je bio vrlo široko-

grad jer je omogućavao dobroj deci i izvan Vršca i Vršačke eparhije da koriste internat, ako ispunjavaju uslove.

Jedan od uslova je bio da je svako završio najmanje III klasu i da nije mlađi od 14 godina, a obaveza je bila da se o završetku školovanja pitomac mora prihvatiti učiteljske, svešteničke ili neke druge za narod korisne službe. „Tako primljeni pitomci vaspitavaće se u pravoslavnom duhu, kako bi postali dobri hrišćani i poštenu ljudi, a blagodarni građani svojoj otadžbini i narodu, i: 1. usavršavaće se u svom maternjem jeziku, slavenoserpskom i vlaškom; 2. učice strane jezike, naročito latinski i nemački, i sve nauke koje se predaju u ovdašnjoj gramatikalnoj školi, sve dotle dok posle trogodišnjeg učenja dobro ne savladaju materijal. Posle svršenog školovanja pitomci će odlaziti u sveštenike i učitelje, a oni koji se naročito budu odlikovali u naukama i vladanju, mogu preći u karlovački alumneum, u koju svrhu će uživati stipendiju od 20. f. Godišnje, da bi onde svršili više gimnazijske razrede: sintaksu, poeziju i retoriku...“

U pravilniku o radu internata je predviđena i ishrana pitomaca, pa se utvrđuje da će svaki dan dobijati po dva jela za ručak i jedno za večeru, sa četvrt hleba, a u praznične dane i više. Iz izveštaja koji je sačinjavan na kraju svake godine vidi se da je ovaj internat bio u neprekidnom napretku i to najviše zahvaljujući staranju vladike Josifa i mesičkog arhimandrita Vikentija Ljuštine.

ВИШЕ КЛУПА НЕГО ЂАКА

- Од 2010. године школе треба да се финансирају по броју ђака, а не, као до сада, по броју одељења
- Одељења ће морати имати најмање по 25 ученика
- Нова мрежа - обавеза локалне самоуправе
- Школа са по само 4-5 ученика по наставнику

Одавно је познато да бела куга у Србији узима свој данак и да се рађа све мањи број деце. И док се број ученика у школама из године у годину смањује, број просветних радника је исти (125.000), што је читав наш основношколски образовни систем довело у додатни проблем - потребу рационализације мреже школа. У складу са европским стандардима рационализација би требала да се уради до 2010. године, а школе ће се, уместо по броју одељења, бити финансиране по броју ученика. На тај начин би се смањили материјални трошкови одржавања школа, а нове мреже школа треба да ураде локалне самоуправе. Једна оваква анализа недавно је урађена у Суботици, а показала је да у школама на њеној територији има вишка чак 120 одељења и 150 просветних радника. Многи се прибојавају да би једна оваква анализа показала сличне податке и у нашој средини.

„У овом сегменту постоје велике могућности за уштеде, али и велики парадокси. Са једне стране имамо предимензиониране школе са малим бројем ђака по одељењима, а са друге стране пребукране школе. И једне и друге нас исто коштају, мада је питање рационализације мреже школа уједно веома осетљиво питање. Ми то, међутим, морамо да урадимо и затражио сам пресек стања. Свој део посла одрадиће Одељење за друштвене делатности, а свој део Школска управа и те податке ћемо просто укрестити. Најкасније до краја ове школске године изаћи ћемо пред јавност са једном исцрпном анализом и видети шта нам је чинити“ - каже мр Душан Јовић, градоначелник града Сомбора, који напомиње да је у интересу града да се уради мрежа како се средства из буџета не би нерационално трошила.

ВРЕМЕНА ЈЕ СВЕ МАЊЕ

Нова мрежа школа честа је тема и у Независном синдикату просветних радника Војводине. „Према нашим подацима у сомборској општини по једном запосленом просветном раднику долази 17,5 ученика. Број одељења се није смањило, а број ученика је драстично пао. Времена за доношење нове мреже школа је све мање, а да нас рационализација не би заскочила, поготово могуће технолошке вишкове радника, наш синдикат, који је овај проблем препознао поодавно и уврстио га као први на листи приоритета, желео би да се активно укључи у тимове који ће радити рационализацију мреже“ - сматра Хаши Здравко М. Ковач, генерални секретар овог синдиката.

На потребу рационализације мреже школа више пута упозоравало је и Министарство просвете, односно Школске управе. Сомборска Школска управа покрива и територију општине Севернобачког округа, где је и

Суботицка општина. „Прошле године у Суботици је било одељења са једним учеником, а ове године имамо одељења са три ученика. Државу исто кошта одељење и са 3 и са 30 ученика. С обзиром да ће ученик бити обрачунска вредност - школе ће морати да се рационализују, али ће се морати уважавати неке специфичности : да ли је у питању сеоска или градска средина, погранично место и слично. Мораће се прво кренути са градовима. Конкретно у Сомбору често се помињало фузионисање школа “21. октобар” и “Братство-јединство”. Када би евентуално и дошло до спајања ове две школе и та “нова” школа била би мања од осталих постојећих градских школа. О томе треба искључиво да одлучи локална самоуправа. Њене стручне службе ће морати да изврше анализу и када је у питању разуђеност школа и када је у питању специфичност насеља. Што се тиче предлога синдиката да то уради заједничка комисија - питање је шта би та комисија радила : да ли онај технички део или би одлучивала. Мислим да нема простора да о овом проблему одлучује било ко други осим локалне самоуправе, јер је то њихова надлежност и право“ - сматра Градимир Марковић, начелник Школске управе у Сомбору.

УЧЕНИК-НАСТАВНИК

Ипо досадашњем начину обрачуна, како каже начелник Марковић, имамо различита одељења. Нека одељења имају по 25, а нека по 7 ученика, а коштају исто.

„Најрационалнија је Школа “Иво Лола Рибар”, са 25 ученика у просеку по одељењу, затим школе “Аврам Мразовић” и “Никола Вукићевић” са по 22 ученика, школа “Никола Тесла” у Кљајићеву са 21 учеником, “Мирослав Антић” у Чонопљи са по 20 ученика и тако редом. Ако би се гледао број ученика по раднику опет је најрационалнија Школа “Иво Лола Рибар” са 12 радника по ученику, “Никола Вукићевић” са 11, “Доситеј Обрадовић” са 10, али рецимо у Школи “21. октобар” на 1 наставника долази 7 ученика. То је скоро душло мањи број ученика по наставнику него, на пример, у односу школу “Иво Лола Рибар” - наводи начелник Градимир Марковић. - Велико је питања како ће се локална самоуправа односити према сеоским срединама . Примера ради, најслабија школа по том критеријуму је Школа “Моша Пијаде” у Бачком Брегу у којој су само 4 ученика по раднику. И у Школи “Огњен Прица” у Колуту 4,5 ученика је по раднику. Могло би се закључити да је неопходно да се ове две школе фузионишу, а опет с друге стране Бачки Брег је погранично место . Када је у питању настава на мађарском језику, такође је слична ситуација. У Дорослову су такође 4 ученика по једном наставнику, у Телечкој 5,1 ђак по раднику. Основно образовање је, међутим, уставна категорија, обавезно је и бесплатно и те чињенице се морати уважити и приликом доношења нове мреже школа - сматра Градимир Марковић. Љ. З.

СУБОТИЦА ПРВА У СРБИЈИ ИЗРАДИЛА МОДЕЛ РАЦИОНАЛНЕ ШКОЛСКЕ МРЕЖЕ

Тим стручњака из Суботице израдио је модел за јефтиније основно образовања у овом граду којим би се само на платама наставника и материјалним трошковима уштедело око 250 милиона динара по школској години. Љубица Киселички, која је предводила овај тим, иначе помоћница градоначелника задужена за ресор образовања, каже да су утврдили да велики број школа има одељења са мање од 20 ученика иако закон предвиђа 30. „Зарад радног места учитеља у неким школама наставу похађа само неколико ученика, чак и када се у кругу од стотинак метара налази школа и одељења са такође малим бројем ђака“ - истиче Киселички. Она је нагласила да има и разреда са само два-три ученика. „Питам се како се са том децом одвија настава физичке културе, музичког васпитања и других предмета где се развија колективни дух. Замислите њихово вече мале матуре или школске одморе на којима остају усамљени.

Деца су заслужила да им град обезбеди здраво образовање“ - каже Киселички. Она истиче да је тим проценио да би у пројект рационализације требало укључити чак 118 одељења. „То би, наравно, створило вишак од 70 наставника на српском и исто толико на хрватском и мађарском језику. То јесте невоља, али би и велики број нестручних радника отишао из учионица“ - сматра Киселички.

Заменик покрајинског секретара за образовање Светлана Вујовић напоменула је да ће, највероватније, и друге општине у Војводини морати применити „суботицки модел“, јер су „подаци импресивни“, а „уштеда више него значајна“. „Деца не смеју трпети неадекватно образовање, без обзира на тренутну нерационалност и економску кризу. Предложеним побољшањима, верујем, да би сви добили“ - истиче Вујовићева.

Градмир Марковић, начелник Школске управе у Сомбору, сматра да је недопустиво

да деца седе у полупразним учионицама и да мрежу основног образовања треба што пре реорганизовати. „У основном образовању имамо доста нестручног кадра, разреда са мало ђака нису лоши само са економског већ и педагошког аспекта. Анализа, какву је направио тим у Суботици, очекује све градове у Војводини“ - каже је Марковић.

Суботичани ће пројект рационализације мреже основног школства презентовати почетком маја и у Министарству просвете Србије и ако он буде прихваћен државу ће основци, већ од јесени, коштати мање, а малишани добити „педагошките“ образовање.

BESPARICA NEĆE UGROZITI OBRAZOVANJE?

Ministar prosvete dr Žarko Obradović u obraćanju učesnicima skupa pretenciozno nazvanog „Prvi Sabor prosvetnih radnika Srbije“ održanog 1 maja u Kruševcu, u organizaciji USPRS, je rekao da „nije zadovoljan što prosveta rebalansom budžeta nije dobila više, ali da će sistem obrazovanja funkcionisati i da nije ugrožen ovim budžetom“.

Ministar je najavio je da će najkasnije do sredine jula Skupštini Srbije biti predložen zakon kojim bi materijalni položaj svih zaposlenih u predškolskom obrazovanju bio rešen na jedinstven način. Pored Zakona o predškolskim ustanovama, Ministarstvo prosvete predložio je sredinom jula skupštini na usvajanje i zakone o studentskom i učeničkom standardu, udžbenicima, kao i

izmene zakona o osnovama sistema obrazovanja i visokom obrazovanju. Najavljujući promene u osnovnom i srednjem obrazovanju, ministar Obradović je rekao da će Nacionalni prosvetni savet na sledećoj sednici usvojiti standarde znanja za osmi razred, čime se stvaraju preduslovi i za utvrđivanje novih programa i udžbenika za sve razrede osnovne škole.

MINISTAR U KLIN, DEKANI U PLOČU

Ministar prosvete Žarko Obradović ponovio je više puta da školarine na fakultetima ne treba povećavati, već smanjiti. „Školarine ne treba da se povećavaju, već da se smanjuju i ne treba bilo koji fakultet da traži objašnjenje u tome da li im država daje dovoljno para, ili ne“. Naglašavajući da ima fakulteta kojima država ne daje pare i da nisu povećali školarine, ministar je fakultetima preporučio „da se okrenu sadržajima programa, pitanjima sadržaja udžbenika, unapređenju nastave, odnosu sa studentima, kako bi zajednički prebrodili

brigu koja se zove ekonomska kriza“. Na pitanje šta Ministarstvo prosvete preduzima da stimuliše razvoj mladih talenata, Obradović je odgovorio da je najbolji stimulan kvalitetan sistem obrazovanja koji će dati mogućnost svoj deci, nezavisno od socijalnog porekla, da na najbolji način razvijaju sposobnosti. „Kao zemlja smo poslednjih nekoliko godina doživeli mali pad sa stanovišta proseka, i među najtalentovanimima i proseka uopšte, i sada nam je zadatak da podignemo kvalitet znanja da bi bilo što više dobrih učenika“, rekao je Obradović. On je ocenio da pitanje opstan-

ka mladih talenata u Srbiji nije samo pitanje Ministarstva prosvete već i pitanje države, koja ne treba samo da ulaže sredstva u njihovo školovanje „već i da im sutra obezbedi posao, stan, kredit za stan, ili druge pogodnosti kako bi ostali u svojoj zemlji“.

PROSVETA „KRAČA“ ZA MILIJARDU

Ministar prosvete dr Žarko Obradović je na otvaranju 26. balkanske matematičke olimpijade olimpijade, koja je prvi put održana u Kragujevcu, istakao da je ovo peta olimpijada kojoj je Srbija domaćin, i ocenio da naša zemlja na taj način potvrđuje lidersku poziciju u regionu na nivou obrazovanja. Ministar je naglasio da je Srbija ostvarila zapažene rezultate na dosadašnjim takmičenjima matematičara i da je bila u samom vrhu među pobednicima, i dodao da reforme obrazovnog sistema

koje se sprovedu u Srbiji imaju za cilj da našu zemlju približe savremenim evropskim standardima. On je ocenio da je obrazovanje u tom smislu jedna od najpotrebnijih i najkorisnijih društvenih investicija koja će Srbiju najbrže približiti tom cilju.

Obradović je ukazao na to da naša zemlja kroz obrazovanje treba da postane demokratski institucionalno sređena i ekonomski razvijena država, sa odgovarajućom infrastrukturom, kompatibilnom sa standardima EU i sa privredom zasnovanom na znanju. Ministar je

u Kragujevcu ponovio i da umanjenje sredstava za obrazovanje predviđeno rebalansom budžeta neće dovesti u pitanje rad obrazovnog sistema u Srbiji, i precizirao da će Ministarstvo iz budžeta dobiti milijardu i 170 miliona dinara manje.

SVI ĐACI BIĆE UPISANI

jem mesta, objavljen je u sredu 6 maja i po ceni od 210 dinara može se kupiti u knjižarama. „Prosvetnog pregleda“ ili poručiti preko škola. Budućim srednjoškolicima, već godinama unazad, najatraktivniji su ogledni smerovi, ali su za njih i kriterijumi veći. Prema podacima Ministarstva prosvete, najtraženiji obrazovni profili, posle oglednog, su ekonomski, medicinski i, naravno, gimnazijski.

Ministar prosvete dr Žarko Obradović apelovao je na đake da iskoriste vreme koje im je preostalo i provežbaju zadatke, dodajući da nema mesta panici jer je broj đaka koji će upisati srednje škole manji od broja slobodnih mesta. U školskoj 2009/10. godini za 80.500 učenika koji završavaju osmi razred predviđeno je 88.799 mesta. „Svi đaci biće upisani u srednje škole. Iz matematike ih očekuje 17 zadataka, od kojih je 12 potpuno istih kao u zbirci, a u pet zadataka promenili smo brojeve. Za srpski

jezik imaće 20 zadataka, ali je redosled odgovora drugačiji nego u zbirci“ – kaže Obradović.

U osnovnim školama organizovana je pripremna nastava za prijemni ispit. Besplatne časove budućim srednjoškolicima drže njihovi nastavnici. Neke škole sa pripremom su već počele, a u nekim 10 sati nastave organizuje se po završetku školske godine, posle čega sledi i probni prijemni.

Prema rečima predsednika Republičke upisne komisije Bogoljuba Lazarevića, uslovi upisa ove godine nisu menjani, minimum na kvalifikacionom ispitu je po jedan bod iz svakog predmeta, a prvenstvo pri raspodeli imaju kandidati koji su ostvarili najmanje po pet bodova iz svakog predmeta. Ras-pored kandidata utvrđivaće se na osnovu uspeha na kvalifikacionom ispitu, na kome se može steći najviše 40 bodova, i uspeha u prethodnom školovanju, za šta se može dobiti maksimalnih 60 bodova.

Konkurs za upis u srednju školu, sa detaljnim pregledom i adresom svih obrazovno-vaspitnih ustanova, smerovima, bro-

VEĆE KVOTE ZA STUDENTE NA BUDŽETU?

Na Novosadskom univerzitetu upis u nastupajuću 2009/2010. školsku godinu najverovatnije će s najviše slobodnih mesta dočekati studenti koji se opredele za osnovne i specijalističke strukovne studije. Po predlogu kvota za upis u prvu godinu osnovnih, diplomskih, specijalističkih i doktorskih studija, broj mesta o trošku budžeta je povećan, smanjen je broj slobodnih mesta samofinansirajućim studentima, dok je prednost data trogodišnjim strukovnim studijama. Na osnovne strukovne studije trebalo bi da se upiše čak četiri puta

više studenata nego prošle godine. Oni studenti koji odluče da posle stručnog ispita postanu specijalisti i posle tri godine još godinu dana nastave sa školovanjem, izgleda da će za to imati veću šansu nego ranijih godina s obzirom na to da je predloženo da se njima ustupi dvaput više mesta nego 2008. Odlukama pokrajinskog Sekretarijata za obrazovanje i Ministarstva prosvete, kojima je podnet predlog konkursa u pogledu broja mesta za upis, nadležni iz Rektorata se nadaju polovinom maja. „Konačan tekst konkursa i njego-

vu objavu očekujemo u trećoj dekadi maja. Pored kvota za upis tekst mora da uključi i termine i visinu školarina. Konkurs je objedinjen i važiće za sve fakultete Novosadskog univerziteta“ – kaže Jelena Cvejin iz Kancelarije za nastavu, nauku i odnose s javnošću pri Rektoratu.

Po postojećem predlogu, osnovne akademske studije, koje će finansirati država, ove godine bi trebalo da upiše 128 studenata više nego lane, ali bi zato broj mesta za samofinansirajuće bio smanjen za 270. Na integrisanim studijama (Medicinski, Poljoprivredni i Prirodno-matematički fakultet) na budžetu ima 15 mesta više za one koji prijemni ispit polože s najvećim brojem bodova. Međutim, njih 145 neće uspeti da upiše godinu ni o svom trošku.

ВИШЕ НЕГО УСПЕШАН ПРОТЕСТ

„И ти кажи „Доста“!“
(Наставак са стр. 1)

Протест Удружених радничких синдиката Србије и Савеза самосталних синдиката Србије и «Слога» почео је у минут до дванаест, на Тргу Николе Пашића. Протест је организован под слоганом „и ти кажи ДОСТА“ & «Пробуди свест! Дођи на протест». Шетња демонстраната изазвала саобраћајни колапс у престоници. У протесту нису учествовали УГС «Независност» и АСНС. Протестном шетњом до зграда Владе Србије и Народне скупштине, у Београду је око 15 часова завршен митинг.

Незадовољни материјалним положајем и мерама Владе Србије против економске кризе, 20.000 радника, од тога око 5000 чланова УРСС, окупило се на Тргу Николе Пашића, одакле су затражили да влада хитно и одговорно дефинише

јасне циљеве, одреди пут и утврди стратегију како би био спречен потпуни економски колапс земље. Говорили су Драган Зарубица, Његош Потежица и Љубо Орбовић из СССС и Жељко Веселиновић председник УРСС.

Улице у центру Београда биле су затворене за саобраћај, а полиција је појачала обезбеђење зграде Владе Србије. Демонстранти су узвикивали «Лопови, лопови» и «Доле влада», носили транспаренте на којима је писало «Гладни смо», «Пљачкашка приватизација», а на челу колоне био је транспарент «Кад не иде на боље, изволите напоље». То је била порука Влади Србије да би требало да поднесе оставку уколико не може успешно да се бори против кризе. Демонстранти су се око 12 часова окупили на Тргу Николе Пашића у центру Београда, а потом су отишли до Скупштине Србије и Агенције за приватизацију, где су изразили незадовољство радом тих институција.

Запажен је и «наступ» НСПРВ под својим симболима и са веома упечатљивим порукама. Примећено је и неколико застава Конфедерације слободних синдиката, док у УГС «Независност» и даље сматрају да нема довољно разлога за протесте и да је «влада новим мерама створила маневарски простор за вођење социјалног дијалога са синдикатима». Демонстранти су испред зграде владе «симболично окренули леђа Влади Србије», јер је она, како кажу, окренула леђа радницима. Протестна шетња је организована: поред министарства економије, поред Скупштине Србије и Агенције

за приватизацију, а чело колоне је носило транспарент на којем је писало «Кад не иде набоље, изволите напоље». То је, како кажу, порука Влади Србије да би требало да поднесе оставку ако не може успешно да се бори против кризе.

Војвођански просветари су били запажени и по препознатљивим пароллама; „Учитељи нису проблем - они су решење“, „Ко не улаже у образовање нема будућност“, „Сит сам свега - дајте ми да једем“, „Образовањем до окончања сиромаштва“, „Учитељски посао је божанствен, њиме се ставарају људи“, „Није знање знање знати, већ је знање знање дати!“ и другим. Учили смо и две заставе СОС-а. Других синдиката просвете није било на митингу.

Хаџи З. М. Ковач

ПРОТЕСТ СТУДЕНАТА

Образовање није на продају

Београдски студенти протестовали су 29. априла 2009. на Платоу испред Филозофског факултета, незадовољни због тога што су приморани да плаћају велике школарине. Они наводе да неће седети мирно док већина факултета најављује поскупљење школовања и осталих трошкова, попут пријава испита и обнове године. Под слоганом «Слободно образовање, а не слободно тржиште», «Образовање за све» и «Студенти за Студенте», око стотинак будућих академица протестовало је на Платоу испред Филозофског факултета. Студенти захтевају од државе и Министарства просвете смањење школарина и укидање пријаве испита.

Како кажу, неће седети мирно док цене школовања расту, тврде да се неће задовољити празним апелом Министарства просвете да факултети не повећавају школарине. «Наши захтеви су укидање свих дажбина на факултету, школарина, административних дажбина, то је све већ унапред

плаћено. Министар просвете Жарко Обрадовић је пре неколико дана препоручио факултетима да не повећавају школарину, али је истовремено и подсетио да су високошколске институције аутономне у одређивању цене уписа за самофинансирајуће студенте.

Директан повод за протест је најављено повећање школарина на факултетима, али како је рекао Небојша Милић из Студентске уније Србије, студенти се буне и због лоших наставних програма и некавалитетног спровођења реформе Универзитета. Студенти кажу да су незадовољни мерама које предузима влада Србије и факултети понаособ, а подразумевају веће школарине и до 50%.

Разлог незадовољства студената су, према њиховим речима, и неке од мера предвиђених Болонском декларацијом, као што је рангирање. «Школарине су већ превелике, а они планирају да додају још трошкова, уз повећање школарине

и неке додатне таксе», рекао је рекао је студент Филолошког факултета Стефан Славковић. Он је напоменуо да се школарине на Филолошком факултету сада крећу око 1.000 евра.

Студенти Факултета музичке уметности (ФМУ) најавили су протест за 11. мај, јер су сазнали да ће њихове школарине бити повећане на 150.000 динара, са претходних 100.000 - 120.000 динара. Студенти ФМУ су незадовољни што су чланови Студентског парламента гласали за повећање школарина.

ДРАМА У „ПАРТИЗАНУ“

Штрајкачи на ивици смрти

Радници фабрике за прераду коже «Партизан» из Крагујевца, у тренутку док закључујемо овај број Информатора, наставаљају штрајк глађу, пошто на преговорима у Министарству за рад није пронађено решење за њихове захтеве. „Штрајк глађу нећемо прекидати све док се не испуне наши захтеви“, рекао је председник Штрајкачког одбора Светозар Бојанић наводећи да је договорено да се преговори са Владом наставе у четвртак или петак (7/8. маја). Он је казао да трочасовни преговори у Министарству за рад нису довели до решења али да је „стекао утисак“ да ће министар за Расим Љајић учинити све да се пронађе излаз из кризе у фабрици „Партизан“. Радници траже да им се повеже радни стаж од 2004. године и исплати 200 евра по години стажа на основу социјалног програма. Штрајк глађу у Партизану траје 14 дана и у њему учествује укупно 12 радника који одбијају лекарску помоћ иако им је здравствено стање веома угрожено.

Штрајкаче је, ових дана, посетио Љубисав Орбовић председник СССС, док је Верољуб Стефановић, градоначелник Крагујевца, изјавио да се иза штрајка крију и политичке игре. Због обавеза које већински власник фабрике није измирио, од децембра прошле године 85 од укупно 114 запослених у «Партизану» штрајкује, а штрајкач Зоран Булатовић је одрезао сопствени прст и наводно га појео.

Последња вест: штрајк је окончан споразумом штрајкача и послодавца који се обавезао да ће исплатити све принадлежности у складу са законом о раду.

ПОДЕЛАМА НАГРАДА ОКОНЧАНА ГНА

(Наставак са стр. 1)

У програму је учествовао познати војвођански књижевник и песник за децу, Давид Кејман Дако, који је рецитовао своје стихове. Награде је лауреатима уручио Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар НСПРВ, који је пригодним речима и отворио свечаност поделе награда. Добитницима, њиховим менторима, родитељима и представницима средстава информисања обратио се и Ранко Хрњаз, председник ИО НСПРВ.

Уважавајући велики број приспелих радова, Синдикат је доделио и по три специјалне награде у обе категорије, као и две награде за професор-менторе ученика који су били најзаступљенији на конкурс.

Специјалне награде за менторе учесника кон-

курса добиле су професорице Зора Мишић из Сомбора (Средња економска школа) и Даница Драшко-вић из Зрењанина (ОШ „Јован Јовановић Змај“).

Специјалне награде у конкуренцији ликовних радова добили су: Немања Јопар из Сомбора (ОШ „21. октобар“), Петар Кошец из Бачког Брега (ОШ „Моша Пијаде“) и Сандра Јањатовић из Сомбора (Средња економска школа), а у категорији литерарних радова: Наташа Жигић из Сомбора (Средња економска школа), Тамаш Капитањ из Бездана (ОШ „Братство- Јединство“) и Ивана Попоско из Сомбора (ОШ „Аврам Мразовић“).

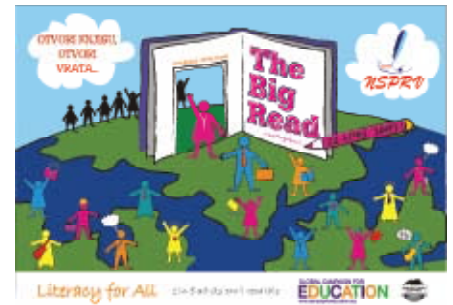
Између великог броја приспелих радова (преко 220), било је тешко изабрати најбоље, па је жири имао тежак посао да издвоји најбоље од много добрих радова. Међутим, жири је свој посао обавио успешно и стручно и прогласио најбоље за овогодишњу Недељу активности.

Најбољи рад у категорији писаних радова, је рад Наташе Мајкић из Вршца (Хемијско-медицинска школа), другу награду освојила је Зорица Баца из Сомбора (ОШ „21. октобар“), док је трећи рад, по мишљену стручног жирија, рад Милице Ановић из Зрењанина (ОШ „Јован Јовановић Змај“). У категорији ликовних радова најбоља је Ерика Дудаш из Суботице (ОШ „Свети Сава“), другонаграђени је Леvente Хенчар из Дорослова (ОШ „Петефи Шандор“), а трећу награду је добила Маја Шашић из Сомбо-

ра (ШОСО са домом „Вук Караџић“).

Уручењем награда и пригодним коктелом успешно је окончана Глобална недеља активности НСПРВ, који је бројним манифестацијама обележио ову акцију током протеклих дана и на тај начин се придружио армији синдиката просветних радника који су такође у својим срединама организовали сличне акције и манифестације, а све у склопу остваривања миленијумских циљева, а првенствено оних који се односе на образовање. У Недељу акције коју сваке године организује Интернационала образовања, учествовало је више од 400 синдиката у 172 земље, односно територије.

Хаџи Здравко М. Ковач

I nagrada
Dudaš Erika,
II razred
OŠ „Sveti Sava“,
Subotica

III nagrada
Maja Sašić,
II razred
ŠOSO sa domom
„Vuk Karadžić“

II nagrada
Henčar Levente,
V razred
OŠ „Petefi Šandor“,
Doroslovo

СПЕЦИЈАЛНА НАГРАДА

Време је за учење

Наташа Жигић,
II-1 разред
Средња економска
школа,
Сомбор

Важно је увек имати сан;
Радити вредно на њему стално,
Ентузијазмом сваки почети дан.
Мото нека свуда влада сад:
Education is a preparation for life.

Јасно Европи рецимо ми:
Ево и ми смо као и ви.

Зашто да верују да мање умемо
А можемо, хоћемо, морамо, смемо-

Учити, као да је све у томе
Читати, јер књига најбољи је друг!
Евентуално, посумњао ли неко
Њему ћу рећи као и пре
Education is a preparation for life*.

* образовање је припрема за живот

I НАГРАДА

Отвори књигу – отвори врата...

Да је живот суров и неправедан окусили смо сви ми по неколико пута, ипак најгоре је када сплетом судбине страдају они који нису криви.

Без мајке, са оцем алкохоличаром који јој је бранио и на улици да изађе Вероника није окусила срећу детињства. Није ишла у школу као сва друга деца, није се радовала петицама и плакала због јединица. Вероника је седела кући и обављајући све кућне послове, остала неписмена. Бог и Ђаво су се отимали за улогу у Вероникином животу. Ипак, Вероника је добила сина Страхинју који је дао нови смисао њеном животу.

Неписменост ствара ограничени круг кре-

тања, када се не зна оно основно, да се чита и пише у маркету не може да се купи производ, да се распозна улица, да се живи нормалним начином живота. Неписменост ствара комплексе ниже вредности. Исто је било и са Вероником. Стидела се саме себе и зато је своју тајну крила дубоко у себи. Судбина увек и свуда уплете своје прсте и поквари и оно направљено. Исто је урадила и Вероника. Њена тајна, да је неписмена, била је откривена. Вероника се плашила осуде и подсмеха околине, стида њеног сина као да је она за све крива. Да би избегла све то одлучила се на најгори потез очаја у животу. Тихо се искрала из куће у намери да се отрује таблетама за спавање. Али у сваком злу има и мало добра па је уместо таблета за смирење попила таблете за јачање имунитета. Веронику је гушило много тога и мислила је да ће самоубиство бити најбоље решење. Али је Бог мислио мало другачије. Њен син је заменио кутије са таблетама. Уместо презира, од сина је добила неопходну снагу за промене. Деца су оно што родитељи направе од њих, а Страхинја је на мајку имао велико срце. Иако је био мали, маму је разумео колико год је могао. Она је била неписмена, али она га је родила и

њу воли иако не зна да чита и пише. Заједничке сузе укрстиле су снаге па је Страхинја мамин проблем изнео учитељици.

Учитељица је отворила вечерњу школу за неписмене грађане и тада је све кренуло на боље. На први час су мајка и син дошли заједно. Децији поглед пун поноса и „можеш ти то мама, волим те“ дали су јој снагу да након толико времена први пут буде у клупи. Заједно су учили да читају, пишу и играју се бројевима. Заједно су се радовали сваком новом дану и новом успеху.

Љубав није реч, љубав се посебно чита и посебно пише, а овде је победила љубав. Пуно људи још увек живи у зачараном кругу неписмености. Уместо осуде и подсмеха помозимо им. Љубав која покреће све, вера и нада које живе у нама су ту за успех.

Научи и ти нешто од Страхинје. Он је својој мами отворио књигу, али јој је отворио и врата. Отвори и ти књигу, вероватно је још много оних који су стидљиви, скромни и неприметни као Вероника. Помози и ти да још нека Вероника седне у клупу и научи да чита и пише.

Нашања Мајкућ, II

Хемјишко – медицинска школа, Вршац

II NAGRADA

Отвори књигу, отвори врата...

Мрка страна овог доба је то што су листови књига срасли. Срасли попут калемљене билјке, па све зао милостивој деци да их отворе. Зао деци као и неким одраслим људима. Мисле они: „болеће књигу, зашто је дирати, нека настави да дрема на дрвенимolicama, у тамним ноћима и тамним данима, покривена деblјим slojem прашине него што је и сама“.

Ћуо је друг од друга да су књиге лоше, да их читају само доконијаци и dangube. Прошри се лош глас попут епидемије, те зарази многе младе људе. По-

а заједно отворите књигу, оборите ту прву теšku кору,

kosi zaraza vedre duše pune elana koje sada kutre u tami, zatvore-nih očiju i zatvorene knjige.

Отворите књигу мили ученици, користите čilost и лепоту младости. Отварajte књиге и ви родитељи, bake и deke, читajte својим нејаким čедима, cupкајући их на крилу, чи-

tajte и себи, učите уз njih. Skupите снагу, ако не можете сами, pozovите prijatelje, roditelje, učitelje да заједно отворите књигу, оборите ту прву теšku кору,

a за njom će lepršати sve ostale. Отворите та, naizглед теška, а ustvari lagana vrata koja dele slepu tamu i vedru, svetlu budućnost. Sa te vedre strane, iza tvrde korice knjige nalazi se pomoć u svakoj nevolji, pravi izbor u svakoj nedoumici. U tom vedrom свету очи се šire, traže nove puteve, nova znanja, prijateljstva. Uči се како да се voli, дружи и учи.

Vratimo књиге у живот. Sklonimo ih од zaborava. Отворимо врата светлој budućности, požелимо dobrodošlicu vremenima u kojima ćemo бити ponosni što ih čitamo, služeći се свим onim što smo из njih naučili, koračajući по stabilnoj podlozi koju smo izgradili čitajući.

Zorica Badža, VIII-a

OŠ „21. oktobar“, Sombor

III НАГРАДА

Отвори књигу – отвори врата...

Књига је велики друг
Који о свему пуно зна.
Из ње можеш свашта да научиш
И не мораш да се мучиш.

Књигу је написао неко
Оставио за собом отворена врата.
Она ми служи да кроз њу
Кад пожелим изађем из куће.

Иза шарених врата једне књиге
Толико се тога крије.
Треба само да знаш да читаш
Да ћу тиш, да је питаш.

Књига зна пут до љубави, среће и здравља
Она је мудра, тиха и сама.
Никад те преварити неће
Милуј је свакога дана.

Све што постоји и траје
То је све Бог створио.
Све је записао у књизи живота
А неко је ту књигу отворио.

Милица Ановић, III-1 разред
ОШ „Јован Јовановић Змај“, Зрењанин

SPECIJALNA NAGRADA

Отвори књигу – отвори врата света

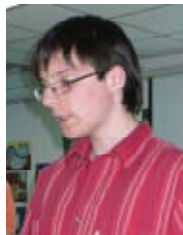
Stvaranje pismenosti је једно од najvećih dostignuća čovečanstva. Vekovima pisane reči označavaju prenos znanja, vrednosti i iskustva. Pismen čovek је био izuzetno cenjen u drevnim vremenima i društvu. Najveći ljudi су увек из tog izvora crpeli glavninu znanja. Često је stvar i sreće да čovek istraživač naiđe на adekvatnu књигу која će ga postaćи на putu čitanja.

Moj prvi велики čitalački doživljaj bio је Robinson Kruso, књига koju сам pročitao као desetogodišnjak. Čitajući књиге dospelo сам у svet у kojem fantazija и mašta mogu bezgranično да lete. Osećao сам, ако zatvorim књигу, prekinuće се moj film и neću saznati kraj. Obuzimala ме radoznalost и svaki put сам želeo да ponovo doživim то osećanje nezvesnosti sudbine mojih junaka. Redom сам uzimao у ruke књиге koje će kasnije бити moje neprocenjivo blago. Kad otvorim neku књигу, pojavљује се glavni junak s kojim proživљavam velike avanture. Primetio сам да mi се proširuje krug interesovanja и saznanja. Pomoću pouka koje сам izvukao из pojedinih књига sada mogu да uokvirim mišljenje о свету koji ме okružuje. Zahvalјујуći čitanju obogačujem svoj fond reči и uspevam sve lepše usmeno и pismeno да се izražavam.

Shvatio сам да mi čitanje sada više не predstavlja samo zabavu, nego и učenje и druženje. Od ranog detinjstva roditelji су mi često čitali bajke, dok mnogim ljudima taj doživљaj koji је sastavni deo odrastanja nedostaje.

Mislim да svakog čoveka чека bar једна књига koja će у njemu pokrenuti lavinu znatiželje, а koja је mene već pone-la. Svako ko се obrati knjizi, steći će druga за ceo život!

Kapitanj Tamaš, VIII razred
Osnovna škola „Bratstvo-jedinstvo“ Beždan

SPECIJALNA NAGRADA

Отвори књигу – отвори врата...

Отвориш књигу тј. отвориш врата.
И?
Чека те brod znanja.

U njega ćeš се ukrcати
и
hrabro ćeš zaploviti.
Slova ćeš prvo naučiti
и
moći ćeš sve pročitati.
Brojeve ćeš upoznati
и
umećeš све израчунати.
O biologiji ćeš saznati
и
biljke и životinje voleti.
Istorija će ti се približiti
и
svoje pretke ćeš pozdraviti.

Отвориш књигу тј. отвориш врата.
И?
Чека те brod znanja.

Ivana Poposko,
V-3 razred
OŠ „Avram Mrazović“,
Sombor

ПРОТИВ НАСИЉА У ШКОЛАМА

- У програму 165 школа • Помажу "Информатика" и Регионална привредна комора
- Донације грађана и привредника

Покрајински Секретаријат за образовање и Унисеф, у сарадњи с републичким министарствима, привредницима и институцијама у Србији, први пут ће код нас покренути програм против насиља у средњим школама, који ће се пилотирати у девет школа у Војводини. Заменик покрајинског секретара за образовање Светлана Вујовић најавила је на јучерашњој конференцији за новинаре да ће се пилот пројекат реализовати у Техничкој школи "Павле Савић" и Електротехничкој школи "Михајло Пупин" у Новом Саду, у четири средње школе у Бечеју, две у Суботици и у гимназији у Бачком Петровцу. Намера је да се стручно осмишљен и проверен програм већ следеће године прошири и на друге средње школе у Војводини и Србији.

Координатор Унисефовог пројекта "Школа без насиља" Јелена Зајегановић-Јаковљевић рекла је да је у реализацију тог програма укључено више од 110.000 ученика и 10.460 наставника у 165 основних школа у Србији, од којих су 43 у Војводини. Програм је закључен 2005. године у четири пилот школе, а на иницијативу родитеља, јер су већ

тада примећене забрињавајуће размере вршњачког насиља међу ученицима. У реализацију програма укључени су ученици и наставници, али и родитељи и шира локална средина. Пројекат се реализује у седам корака, а једна од важних тековина јесте формирање вршњачких тимова, који воде програме превенције насиља. "У 32 основне школе у Србији које ће ускоро бити сертифициране, 60 одсто деце већ је приметиле промене набоље у понашању вршњака. Побољшања су приметили и родитељи ученика, као и наставници. У тим школама сада се поштују механизми утврђени у програму – да се на насиље увек реагује, и то на одговарајуће начине, без употребе насилних метода" – рекла је Јелена Зајегановић-Јаковљевић.

Светлана Вујовић рекла је да ће реализацију програма "Школа без насиља" у Новом Саду помагати ЈКП "Информатика". Новосађани ће, на име, уз мартовски рачун од "Информатике" добити и празну уплатницу како би уплатили одређену суму (колико и ако желе), како би на тај начин учествовали у финансирању Унисефовог програма.

Програм "Школа без насиља" финансира се искључиво од донација грађана и привредника из Србије, а за комплетно његово спровођење у једној школи потребно је 297.000 динара. Покрајински секретар за образовање Золтан Јегеш позвао је све привреднике и људе добре воље да финансијски подрже реализацију Унисефовог пројекта како би деца у Војводини и Србији одрастала у безбеднијем и лепшем окружењу. Према Јегешовим речима, у Војводини је формирана мрежа учесника, међу којима је и Привредна комора Војводине (ПКВ), како би се тај програм проширио на што више школа у покрајини.

Заменик генералног секретара ПКВ Радован Крнајски казао је да ће позвати све чланице Коморе, пре свега велика предузећа, али и она средња и мала, којих има пуно у Војводини, да учествују у финансирању тог хуманог пројекта.

Према резултатима ранијег истраживања, у 50 основних школа у Србији 65% ученика било је бар једном, а 24% више пута изложено неком облику насилног понашања у три месеца. Најзаступљеније је вербално насиље, ширење лажи и сплеткарње, а затим претње и застрашивање. Насиљу су једнако склони и старији и млађи ученици, дечаки и девојчице, с тим што дечаки више испољавају физичко, а девојчице друштвено насиље.

ОТВОРЕНО ПИСМО

(Наставак са стр. 1)

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ
Немањина 22-26
11000 Београд

Н/р г-ђи Снежани Маловић, министру

Поштована,

Независни синдикат просветних радника Војводине (НСПРВ), који је уједно и оснивач и колективни члан Синдиката радника у просвети Србије (СрпС) – репрезентативног синдиката у делатности образовања, је током 2008. и 2009. године организовао више акција и као прикупљање потписа за Иницијативу да се измени Кривични законик и да се наставницима (као и другим запосленима у јавним службама) додели статус службеног лица.

Правна служба Синдиката и Синдикат су свесни да тај статус по сада важућој легислативи могу имати само припадници полиције (и сличних служби) који су у директном контакту са прекршиоцима закона и да тај статус уз заштитеност од напада подразумева и овлашћења за примену принуде или силе. Стога, се Синдикат сво време залаже и предлаже да се појам службеног лица мора много уопштенити тумачити, да би проналажењем адекватне законске форме и наставници,

и судије, и лекари... па чак и таксисти или нпр. радници паркинга сервиса који су готово свакодневно изложени различитим облицима физичког и другог насиља били заштићенији, а

насилници примерено кажњени.

Сведоци смо бројних напада на чланове нашег Синдиката и запослене у делатности образовања, али и на друге јавне делатнике и то не само на радном месту и/или у кругу институције, већи у доласку или одласку на посао. Новине су свакодневно пуне таквих примера који, нажалост, понекад завршавају и са смртним исходом. Стога, НСПРВ предлаже да радној групи коју је основало ваше министарство и која ради на изменама и допунама Кривичног законика да се пронађе адекватна законска форма и да се запосленима у овим службама додели статус службеног лица или да напад на јавне посленике има строжије кажњавања како би се ово непогодно стање svelo на подношљив ниво и у коначности искоренило.

НСПРВ сматра да је период док се ради на изменама и допунама Закона много ефикасније него ли док Закон уђе у редовну процедуру. Уколико се предложеним решењима Синдикат не буде задовољан он ће у сарадњи са партнерским посланичким клубовима амандманима покушати да школе и друге јавне установе учини безбедним местом, а запослене у њима заштићеним од насилника „свих облика и боја“.

У очекивању да ће те ову Иницијативу најозбиљније узети у разматрање и да ће те предложеним изменама и допунама Кривичног законика предупредити све будуће негативне случајеве насиља над запосленима у јавним службама и државним органима, примите наш срдчан синдикални поздрав!

Нови Сад, 05.05.2009.г.

Хаџи Здравко М. Ковач
Генерални секретар НСПРВ

ТРАЖЕ ШКОЛСКЕ ПОЛИЦАЈЦЕ

Шта би све требало учинити да се подигне степен безбедности у школама, све је актуелнија тема, поготово након све присутнијих инцидената по школским двориштима. Због неуспелог пројекта школских полицајаца покренутог пре неколико година, али никад до краја спроведеног, готово све школе у Новом Саду увеле су плаћено обезбеђење. Ипак, то није дугорочно решење узевши у обзир последњи инцидент када је особа задужена за обезбеђење ударила јак.

"На почетку школске године родитељи плаћају трошковник, у који је урачунато годишње обезбеђење неке од регистрованих агенција. За ту одлуку „зелено светло“ мора да да и Савет родитеља. На то смо принуђени, јер немају све школе школског полицајца, или се дешава да га неколико школа дели и то није ефикасно. Идеално би било да постоји за сваку школу по један полицајац и по један у сваком кварту и мислим да би тада безбедност била на оптималном нивоу" - каже председник Актива директора новосадских средњих школа и директор Техничке школе Станко Матић.

Многи захтеви за додељивање школских полицајаца упућени су од стране Актива директора полицијској управи, али, како је Матић навео, основни проблем због чега то тренутно није могуће је недовољан број полицајаца. Безбедност у школама је врућа зато се често нађе у предизборним или пост изборним обећањима. Министар образовања Жарко Обрадовић је летос обећао свакој школи по полицајца, док је први човек МУП-а Ивица Дачић говорио да полиције нема довољно; а школске полицајце је обећавао и градоначелник Игор Павличић.

СТУДИРАЊЕ НА КРЕДИТ

Уписна грозница на факултетима увелико је почела, а родитељи су већ почели да размишљају о томе како да плате годишње школарине, које на државним факултетима иду до 3.000. евра, а на приватним и до 5.000 евра. Поједине банке у Србији у понуди имају специјализоване и динарске и евро позајмице са износима до милион динара и роковима отплате до пет година. У банкама кажу да су ранијих година родитељи најчешће узимали кеш или потрошачке кредите. Ипак, специјализовани кредити су увек јефтинији, па је такав случај и са кредитима за школарине. Процедура одобравања је једноставна. Поред уобичајених докумената, као што су административна забрана и извештај кредитног бироа, неопходно је (као и за сваки други потрошачки кредит) донети и оригиналну профактуру универзитетске установе код које се уплаћује школарина. Кредити могу бити у динарима без учешћа или у еврима са обавезним учешћем од 30 одсто. Максимални износ који се одобрава је милион динара, а годишње каматне стопе варирају од 14,99 до 28,29 одсто, у зависности у којој је валути индексирани кредит и у зависности од тога да ли је корисник кредита клијент банке. За динарске кредите камата је значајно већа, али сте лишени девизног ризика и нема обавезног учешћа.

Поједини приватни факултети на готовинско плаћање нуде попуст од 15 одсто. Тако на пример, ако је школарина 4.000 евра, довољно ће бити да дигнете кредит од 3.400 евра, за који ће вам камата бити (ако узмете девизни кредит са 15 одсто камате на 36 месеци, без учешћа) приближно једнака попусту, тако да се кредит у том случају исплати.

НОВИ СИСТЕМ УЧЕЊА У ШКОЛАМА

Нови систем учења НТЦ (Никола Тесла центар – Менсин одсек за даровите), који ће бити примењиван у овој школи, добио је акредитацију за школску 2009/2010 годину. Лекције у књигама неће бити мењане, већ ће учењу да се приступа на начин да код деце изазове радозналост. У креирању програма учествовали су наши врхунски стручњаци, који раде на Оксфорду, Кембриџу, Јејлу и другим престижним светским универзитетима. Део програма су „Загонетне приче“ Уроша Петровића који је добитник свих важнијих награда за децу књижевност.

„Покушаћемо да повећамо радозналост код деце, јер пилот истраживања су показала да она то изузетно воле и да су активни. Деца повезују у загонеткама искуство и знање. У постојећем образовном систему деца не добијају стимулацију за другачије размишљање у периоду интензивног формирања мозга пре 10-те године, каже“ Ранко Рајовић, извршни директор МЕНСЕ и члан борда директора светске Менсе. „Сведочи смо да су деца срећна када крену у школу, све прате, али већ у другом или трећем разреду почиње отпор према школи. Мислим да је то због начина учења који не одговара деци“ – каже Рајовић.

НТЦ систем подељен је на предшколски и школски узраст. До краја године у 10 држава Европе радиће се по том систему, а тренутно се примењује у Словенији, Чешкој, Мађарској, Италији и БиХ. У плану је да се са програмом крене и у вртићима, јер је одобрена акредитација и за предшколски програм. Деца већ са три године препознају апстрактне симболе и показују да могу да савладају и тај ментални процес.

У Београдском Секретаријату за образовање кажу да је иницијатива за сарадњу са НТЦ центром потекла од Основне школе „Свети Сава“ и да је програм новитет. „Секретаријат за образовање, не стоји иза ове акције, али подржавамо тај програм и активности. Имаћемо разговор са извршним директором МЕНСЕ Србија, а разговараћемо и са директорима школа и, ако буде интересовања, финансијски ћемо помоћи“, тврди Владимир Тодић, градски секретар за образовање.

У СРБИЈИ ВЕРСКА ТРЕПЕЉИВОСТ

Специјална извештајка УН за слободу вероисповести Асма Јахангир оценила је да је Србија напредовала у процесу демократизације, али да мора још радити на остваривању слободе вероисповести. Јахангирова је од 30. априла, откад је у Србији, посетила неколико вишенационалних подручја, где је, како је рекла, стекла и позитивне и негативне утиске. „Свесна сам болне прошлости региона и патњи које су грађани Србије и други људи у региону прошли током сукоба и ратова. Знам да су, нажалост, и верска убеђења допринела тим конфликтима. На срећу, чини се да се Србије определила за демократске процесе и да ће у оквиру њих једну од кључних улога имати унапређење слободе вероисповести“ – рекла је Јахангирова и додала да јој се такође чини како у Србији влада атмосфера верске трпељивости. Она је препоручила Влади Србије да измени Закон о верским заједницама како би се поједноставила процедура њихове регистрације. Извештајка УН посетила је Нови Сад, Суботицу, Нови Пазар, Врњачку Бању и (неколико мањих вишенационалних и вишерелигијских општина). Ново обраћање представницима медија најавила је за 8. мај, по повратку с Косова и Метохије, где ће посетити Приштину, Грачаницу, Призрен, Ђаковицу и Дечане. Мишљење о Србији изнеће у извештају, који ће бити представљен на 13. седници Савета УН за људска права.

ОПЕТ ОДЛОЖЕНО СУЂЕЊЕ

Главна расправа на суђењу у афери «Индекс» оптуженима за продају и посредовање у продаји испита и диплома одложена је за 1. септембар. Како је на јучерашњем рочишту пред Окружним судом у Смедереву објаснила председница већа Слађана Бојковић, расправа је одложена зато што због промене органа који одлучује о изузећу републичког тужиоца тај посао неће бити завршен до 30. априла, до када је требало да траје ово рочиште. Уместо Високог персоналног већа о изузећу републичког тужиоца и његових помоћника сада одлучује Државно веће тужилаца.

У афери «Индекс» подигнута је оптужница против 89 особа због примања мита, злоупотребе службеног положаја и фалсификовања исправа. Оптужени професори се терете да су позитивне оцене уписивали у индексе за суму од 500 до 750 евра, док су дипломе коштале од 12.000 до 16.000 евра.

РОМИ ОБУЧЕНИ ЗА ДЕФИЦИТАРНА ЗАНИМАЊА

Усомборској Школи за образовање одраслих завршен је још један циклус обуке за неко од дефицитарних занимања, а овог пута је диплому стекло десетак Рома. „Циљ пројекта, који је почео лане у новембру и трајао до марта, је да се особе с евиденције Националне службе за запошљавање образују за дефицитаран посао бравара-вариоца и тако лакше дођу до посла“ – објашњава директорка сомборске Школе за основно образовање одраслих проф. Јасмина Шестак. Праксу су имали у „Брамонту“, „Чистоћи“ и Фабрици акумулатора „Сомбор“, а сви су добили комплетну заштитну опрему, бесплатан превоз од куће до радионице, као и осигурање од повреда на раду. Новац за реализацију пројекта обезбедили су град Сомбор и поменута школа, те покрајински секретаријат за рад и запошљавање и за образовање, а да је добро осмишљен сведочи и награда Одељења за Роме и номаде Савета Европе, у кампањи „Доста“.

На основу вишегодишњег искуства у раду на образовању одраслих, а посебно Рома, као атипичних полазника, Тим за школско развојно планирање сомборске школе је, у сарадњи с градом, Канцеларијом за инклузију Рома, НВО „Бахтале Рома“ из Сомбора и „Бели голуб“ из Бачког Моноштора покренуо пројекат стручног оспособљавања одраслих Рома који су завршили основну школу, а налазе се на евиденцији сомборске филијале бироа рада.

Проф. Владимир Поповић каже да је планирано да се 12 Рома из Моноштора обучи за бравара-вариоца, а разлог више је и то што се у Моноштору планира отварање фирме за градњу монтажних металних хала која би запослила 150 радника овог профила.

ZARADE I DALJE U PADU

- U Republici neto zarade realno manje za 2,8%
- U Vojvodini za čak 4,5%

Mart/februar 2009. godine

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u martu 2009. godine, iznosila je 42.213,00 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u februaru 2009. godine, nominalno je manja za 2,6%, a realno je manja za 3,0%. U istom mesecu prosečna zarada u Vojvodini iznosila 41.444,00 dinara. Najveće prosečne zarade i dalje su u Beogradu, gde su zaposleni prosečno primili po 53.944,00 dinara. U Novom Sadu poslodavci su isplatili prosečno po 48.678,00 dinara, u Nišu 35.864,00 dinara, a u Kragujevcu 40.023,00 dinara.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa (tzv. neto zarada) u Republici Srbiji, isplaćena u martu 2009. godine, iznosi 30.362,00 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u februaru 2009. godine, nominalno je manja za 2,4%, a realno je manja za 2,8%. U Vojvodini prosečne neto zarade su iznosile 29.639,00 dinara, dakle bile su i dalje manje od zarada na republičkom nivou i nominalno su bile manje za 4%, a realno za 4,5%. U gradu Beogradu radnici su prosečno kući nosili po 38.697,00 dinara, u Novom Sadu 34.930,00 dinara, u Nišu 25.725,00 dinara, a u Kragujevcu 28.772,00 dinara.

	Prosečne zarade						Prosečne zarade bez poreza i doprinosa		
	RSD			Nominalni indeksi			RSD		
	III 2009		I-III 2009	III 2009 II 2009	III 2009 II 2009	I-III 2009 I-III 2008	III 2009		I-III 2009
	Ukupno	Privreda	Ukupno	Ukupno	Privreda	Ukupno	Ukupno	Privreda	Ukupno
Republika Srbija	42213	38032	41933	97,4	96,1	112,5	30362	27485	30117
Centralna Srbija	42577	38229	42156	97,9	96,9	112,8	30633	27645	30284
AP Vojvodina	41244	37512	41327	95,9	94,0	111,5	29639	27060	29664
Grad Beograd	53944	51899	53210	99,1	98,9	113,3	38697	37368	38123
Grad Novi Sad	48678	44827	47934	100,4	98,7	110,8	34930	32247	34369
Grad Niš	35864	28495	35332	100,1	97,9	101,6	25725	20500	25325
Grad Kragujevac	40023	35058	39785	96,3	94,0	112,2	28772	25308	28576

Period mart 2009 - mart 2008.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u martu 2009. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u martu 2008. godine, nominalno je veća za 11,1%, a realno je veća za 1,8%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u martu 2009. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u martu 2008. godine, nominalno je veća za 10,9%, a realno je veća za 1,6%. U centralnoj Srbiji ova zarada bila je nominalno veća za 11,2%, a u Vojvodini za 10,1%, dok su stvarne, odnosno realne zarade za godinu dana u periodu između 2 marta u centralnoj Srbiji realno bile veće za 1,7%, a u Vojvodini za 1,0%. Druga je priča koliko su roba i usluga stvarno mogli građani kupiti uz realan rast zarada na godišnjem nivou od 1,6% i pad samo po osnovu kursne razlike ili troškova života.

Indeksi zarada bez poreza i doprinosa	III 2009	III 2009	III 2009	III 2009	I-III 2009	I-III 2009
	II 2009	XII 2008	III 2008	Ø 2008	I-III 2008	Ø 2008
Republika Srbija						
• ukupno	97,6	88,4	110,9	104,1	112,3	103,3
• privreda	96,5	91,0	111,1	103,9	113,3	105,1
Centralna Srbija						
• ukupno	98,1	89,2	111,2	104,5	112,7	103,3
• privreda	97,3	92,1	111,5	104,5	113,7	105,2
Vojvodina						
• ukupno	96,0	86,3	110,1	103,0	111,4	103,1
• privreda	94,3	88,0	109,8	102,3	112,1	104,9
Realni indeksi zarada bez poreza i doprinosa						
Republika Srbija						
• ukupno	97,2	84,8	101,6	97,1	102,4	97,0
• privreda	96,1	87,3	101,8	96,9	103,3	98,7
Centralna Srbija						
• ukupno	97,7	85,6	101,7	97,3	102,6	96,9
• privreda	96,9	88,4	102,0	97,3	103,6	98,7
Vojvodina						
• ukupno	95,5	82,7	101,0	96,2	101,5	96,9
• privreda	93,8	84,4	100,7	95,5	102,2	98,6

Period januar/mart 2009. – januar/mart 2008.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar - mart 2009. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar - mart 2008. godine, nominalno je veća za 12,5%, a realno je veća za 2,6%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar - mart 2009. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar - mart 2008. godine, nominalno je veća za 12,3%, a realno je veća za 2,4%.

CENE LETE U NEBO

Cene na malo robe i usluga u Republici Srbiji u aprilu 2009. godine u proseku su više za 1,1% nego u prethodnom mesecu. Cene robe više su za 1,1%, dok su cene usluga povećane za 1,3%. U aprilu 2009. godine cene na malo su za 10% više nego u istom mesecu lane, i za 7% više nego u decembru 2008.

Troškovi života su u Republici Srbiji od marta do aprila u proseku porasli za 1%, od aprila 2008. godine ovi troškovi su povećani za 8,2%, a od decembra 2008. za 5,2%. Razlika između indeksa cena na malo i indeksa troškova života posledica je različitog uticaja rasta cena pojedinih artikala na formiranje ovih indeksa. Posmatrano po grupama proizvoda, od marta do aprila 2009. poljoprivredni proizvodi poskupeli su za 3%, na šta je najviše uticalo sezonsko pomeranje cena povrća, dok su cene voća, jaja i ribe relativno mirovale. Minimalno poskupljenje od 0,1% zabeleženo je u aprilu kod cena industrijskoprehrambenih proizvoda, dok su cene pića i duvana u proseku ostale na prošlomesečnom nivou.

Cene industrijskoprehrambenih proizvoda u proseku su više za 1,7%, od čega rast cena beleže lekovi i derivati nafte, dok su cene ostalih proizvoda mirovale. Poskuple su i cene usluga, u proseku za 1,3%, zbog porasta cena komunalnih usluga u nekim gradovima, kao i cene TV pretplate.

PROIZVODNJA U DRAMATIČNOM PADU

Industrijska proizvodnja u Republici Srbiji u martu 2009. godine nastavlja pad, u aprilu je za 14,2% manja nego u martu 2008. godine, a od proseka iz 2008. godine manja je za 12,2%. U prva tri meseca 2009. godine zabeležen je pad industrijske proizvodnje od 16,9% u poređenju s istim periodom lane. Posmatrano po sektorima, u martu ove godine zabeležen je pad u sektoru prerađivačke industrije za čak 20,2%, u sektoru vađenja ruda i kamena – pad od 3,2%, dok je rast od 6,1% zabeležen u proizvodnji i distribuciji električne energije, gasa i vode.

Obim industrijske proizvodnje u martu ove godine beleži pad u 22 oblasti, što je tri četvrtine u ukupnoj strukturi industrijske proizvodnje, dok se rast beleži u sedam oblasti, čije je učešće u strukturi industrijske proizvodnje 25%. Najveći uticaj na pad industrijske proizvodnje u martu 2009. godine, poredeći s martom 2008, imale su proizvodnja osnovnih metala, hemikalija i hemijskih proizvoda, kao i proizvodnja prehrambenih proizvoda i motornih vozila i prikolica.

КО ПОКРЕЋЕ ПОСТУПАК ЗА ПРОВЕРУ ПСИХИЧКЕ СПОСОБНОСТИ НАСТАВНИКА?

ПИТАЊЕ: Које се дисциплинске мере изричу за теже повреде обавеза ученика и да ли ученику може да се смањи оцена из владања због учињене теже повреде обавезе ученика?

ОДГОВОР: Одредбом члана 65. Закона о основној школи ("Службени гласник РС", бр. 50/92, 53/93-др. закон, 48/94-др. закон, 66/94-УС, 22/02-исправка, 62/03-др. закон, 64/03-др. закон и 101/05-др. закон), између осталог, прописано је да се укор директора и строги укор наставничког већа изричу за теже повреде обавеза ученика утврђене овим Законом.

Сагласно наведеном, васпитно-дисциплинска мера укор директора изриче се само за теже повреде обавеза ученика.

Правилником о оцењивању ученика основне школе ("Службени гласник РС", бр. 93/04 и 92/05), чланом 15. прописано је да се владања ученика оцењује на основу сталног праћења понашања детета и правременог и одговорног испуњавања законом прописаних школских обавеза ученика у току школовања.

Чланом 16. истог Правилника прописано је да се владање ученика оцењује оценом: примерно, врло добро, добро, задовољавајуће и незадовољавајуће.

Чланом 17. наведеног Правилника прописано је да се оцена из владања поправља на предлог одељењског старешине када дође до позитивних промена у понашању ученика, а најкасније на тромесечју, односно полугодишту.

Сагласно изнетом, оцена из владања може да се смањи у току школске године због понашања ученика, које може да утиче и на изрицање васпитно-дисциплинске мере ако ученик учини лакшу, односно тежу повреду обавеза, али то не значи да свака дисциплинска мера нужно смањује оцену из владања.

Ако дође до позитивних промена у понашању ученика, оцена из владања се поправља на предлог одељењског старешине.

ПИТАЊЕ: Да ли се ученику четвртог разреда средње школе, коме је изречена васпитно-дисциплинска мера искључења из школе, може ускратити право на диплому о положеном матурском испиту до окончања поступка који се води по жалби против решења о искључењу из школе?

ОДГОВОР: Чланом 65. Закона о средњој школи ("Службени гласник РС", бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96, 23/2002, 25/02, 62/03 и 64/03), прописано је да ученик или његов родитељ, односно старатељ има право да поднесе жалбу школском одбору против решења о искључењу ученика из школе у року од 24 часа од уручења решења. Жалба на решење о искључењу ученика из школе одлаже његово извршење до доношења другостепеног решења. Школски одбор доноси другостепено решење у року од 15 дана од дана подношења жалбе.

Док се води дисциплински поступак против ученика, односно до доношења другостепеног решења о искључењу из школе, ученик је дужан да похађа наставу и извршава друге утврђене обавезе (полаже одговарајуће испите и сл.).

Дисциплински поступак не може се покренути ни водити по истеку 60 дана од дана учињене повреде обавезе, сагласно члану 96. став 5. Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 62/03, 64/03, 58/04 и 62/04).

Према томе, уколико је ученик средње школе завршио четврти разред и положио матурски испит, а поступак по жалби против решења о искључењу из школе није окончан до дана који је годишњим програмом рада школе утврђен за поделу диплома, или је протекао законом прописани рок за вођење поступка, средња школа не може ученику ускратити право на одговарајућу диплому и дужна је да му је преда утврђеног дана.

ПИТАЊЕ: Да ли ученику може бити изречена васпитно – дисциплинска мера за повреду обавеза ученика у току школског распуста?

ОДГОВОР: Законом о основној школи, чланом 65. ставом 5, прописано је да се васпитно – дисциплинска мера изриче за школску годину у којој је учињена повреда обавезе ученика.

Сагласно изнетом, за повреду обавезе ученику може да се изрекне васпитно – дисциплинска мера само у случају када је дисциплински поступак окончан до 31. августа текуће године. У конкретном случају, школа може да изрекне васпитно – дисциплинску меру само ако је била у могућности да спроведе дисциплински поступак до наведеног датума, односно до истека школске године. Ако то школа није учинила до 31. августа, после тог времена не може да изрекне васпитно – дисциплинску меру, јер првог септембра почиње нова школска година. ("Просветни преглед" од 05. 07. 2002.)

ПИТАЊЕ: Да ли за радно место наставника коме је престао радни однос због учињене теже повреде радне обавезе треба расписати конкурс за пријем радника у радни однос на одређено или неодређено време?

ОДГОВОР: На основу члана 131. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 62/03, 64/03, 58/04, 62/04 и 79/05), за теже повреде радне обавезе изриче се мера престанка радног односа ако је повреда учињена умишљајем или из свесног нехата и ако нису утврђене олакшавајуће околности за запосленог.

Запосленом је престао радни однос због учињене теже повреде радне обавезе. Како је радно место остало упражњено, школа расписује конкурс за попуњу тог радног места. Иако радник коме је престао радни однос може остваривати своја даља права судским путем, школа треба да прими новог радника на неодређено време.

Дакле, за радно место наставника коме је престао радни однос због учињене теже повреде радне обавезе треба расписати конкурс за пријем радника у радни однос на неодређено време.

ПИТАЊЕ: Да ли директор школе може припремнику да одреди за ментора лице које нема стечено знање?

ОДГОВОР: Сагласно наведеном, уколико нема лица са стеченим знањем у складу са Правилником о сталном стручном усавршавању и стицању знања наставника, васпитача и стручних сарадника ("Службени гласник РС", број 14/04), директор школе може да одреди за ментора лице које има најмање пет година радног искуства у области образовања и васпитања.

ПИТАЊЕ: Да ли постоји обавеза дејег вртића да поднесе захтев за полагање испита за лиценцу, уколико је припремник примљен у радни однос на дванаест месеци и престао му је радни однос по истеку тог рока?

ОДГОВОР: С обзиром на чињеницу да је припремник примљен на одређено време (на 12 месеци) и да му је престао радни однос по истеку тог рока, установа нема обавезу провере савладаности програма оспособљавања и подношења Министарству захтева за полагање испита за лиценцу. Међутим, поставља се питање оправданости заснивања радног односа на 12 месеци, када не може да испуни своју сврху, а то је оспособљавање васпитача за самосталан рад у струци.

ПИТАЊЕ: Ко проверава психичке способности наставника и ко покреће поступак за проверу?

ОДГОВОР: Законом о основној школи прописано је да послове наставника, стручног сарадника и васпитача могу да обављају лица која, поред осталог, имају психичку и физичку способност за рад са ученицима.

Пошто се услови за обављање послова наставника, стручних сарадника и васпитача утврђују и приликом заснивања радног односа и у току рада, наставнику који је засновао радни однос на неодређено време може и у току рада да се покрене поступак за проверу психичких способности. Законом о основној школи није прописано ко покреће поступак за утврђивање психичке способности наставника, па то, по нашем мишљењу, може да буде и у надлежности директора школе, ако општим актом није другачије утврђено.

ПИТАЊЕ: Молимо Вас да појасните ко су тзв „затечени запослени“?

ОДГОВОР: Када говоримо о "затеченим" запосленима у вези с потребним стручним образовањем, мислимо на запослене:

1. на које се не односе одредбе новодонетог закона, подзаконског прописа и/или општег акта у погледу захтеване врсте и степена школске спреме,
2. пошто су већ у радном односу у установи,
3. заснованом по прописима који су раније важили,
4. па су, на основу стручне спреме одговарајуће по прописима важећим у време када су засновали радни однос или на основу година рада проведених у образовању и васпитању,
5. стекли право да и даље раде у установи или имају могућност да, с врстом и степеном стручне спреме који по новим прописима нису одговарајући, до истека одређеног рока заснују радни однос у установи, чиме стичу право да у установи раде до краја радног века.

Положај затечених запослених гранична је област између услова за заснивање радног односа и услова за рад.

ПИТАЊЕ: До када "затечени" наставници могу да раде у школи?

ОДГОВОР: Затечени наставници са нижом стручном спремом од прописане могу у истој школи обављати образовно-васпитни рад до краја радног века.

Наставници са нижим степеном стручне спреме од прописаног могу засновати радни однос, по старим условима, до краја школске 1996./97. године, а ако то учине, могу обављати образовно-васпитни рад до краја радног века. (Врховни суд Србије, Рев. 4270/94)

ČOKOLADA DOBRA ZA MATEMATIKU

Konzumiranje čokolade može da poboljša sposobnost rešavanja matematičkih zadataka, pokazuje jedna studija predstavljena na godišnjem skupu Britanskog psihološkog društva. Sastojak čokolade flavonol poboljšava mentalnu aktivnost. Volonteri kojima su date velike količine sastojaka pronađenih u čokoladi, tačnije flavonola lakše su rešavali zadatke iz aritmetike, manje su osećali umor i mentalnu iscrpljenost. Flavonoli su deo grupe polifenola, koje deluju tako što povećavaju dotok krvi u mozak. Profesor David Kennedy, rukovodilac ekipe za istraživanja mozga, moždane funkcije i ishranu na Univerzitetu u Northumbriji, koji je ujedno i koautor tog istraživanja, kaže da čokolada ima pozitivan efekat pri rešavanju mentalnih zadataka. „Za teške, mentalno zahtevne stvari koje vam otežavaju posao, ovo bi moglo da bude zaista od pomoći“, kaže profesor.

Za istraživanje je od 30 volontera zatraženo da broje unazad po tri od broja 999 do 800. Rezultati su pokazali da su taj zadatak brže i tačnije obavili pošto su popili toplu čokoladu. Ali, takvi rezultati nisu postignuti kad je trebalo da se broji unazad po sedam, što naučnici opisuju kao složeniji zadatak, koji zahteva aktivaciju drugog dela mozga. Istraživanja su pokazala da se volonteri nisu umorili dok su računali ako im se dao čokoladni napitak, iako su zadatak obavljali stalno iznova punih sat vremena. Naučnici su ispitanicima dali dozu od 500 mg flavonola. Iako se radi o količini koju je teško prirodnom putem uneti u organizam, naučnici smatraju da bi ljudi trebalo da unose više flavonola, koji se nalazi u voću i povrću.

Istraživanja su pokazala da se volonteri nisu umorili dok su računali ako im se dao čokoladni napitak, iako su zadatak obavljali stalno iznova punih sat vremena. Naučnici su ispitanicima dali dozu od 500 mg flavonola. Iako se radi o količini koju je teško prirodnom putem uneti u organizam, naučnici smatraju da bi ljudi trebalo da unose više flavonola, koji se nalazi u voću i povrću.

NOVINARI SKLONIJI ISCRPLJENOSTI

Skoro svaki treći novinar izložen je povećanom riziku od iscrpljenosti, saopštili su belgijski naučnici u najnovijoj studiji. Naučnici su naveli da 21 odsto novinara ima povećani rizik od profesionalne iscrpljenosti, dok 10 odsto ima predispoziciju za dijagnozu kliničke iscrpljenosti, u odnosu na četiri odsto opšte populacije. „Taj procenat je visok u poređenju s drugim profesijama“, navodi se u studiji belgijskih naučnika. Oni su naveli da je sedam odsto ispitanih novinara već tokom karijere imalo profesionalnu iscrpljenost.

Stručnjaci su preporučili da bi, zbog stalne izloženosti hroničnom stresu, novinari trebalo da imaju poseban režim rada i pohađaju programe obuke za suzbijanje stresa, kako bi bili bolje zaštićeni od iscrpljivanja. Studiju je inicirala profesor novinarstva Marlin Tojgels u saradnji sa Univerzitetom u Briselu i Udruženjem flamanskih novinara.

SAPUNICE KRIVE ZA NATALITET

Brazilske telenovele učinile su više od pukog zabavljanja gledalaca – one su uticale na smanjenje nataliteta i na povećanje broja razvoda, rezultat je najnovijeg istraživanja. Sapunice, koje govore o zamršenim ljubavnim trouglovima, tajnim očinstvima i trnovitim usponima do bogatstva i slave, već decenijama dominiraju na brazilskoj televiziji. Sada im se, osim velike gledanosti, pripisuju i neke druge karakteristike. Istraživanje demografije na osnovu podataka iz perioda od 1971. do 1991. pokazalo je da su ove popularne serije imale direktan uticaj na natalitet i broj razvoda u zemlji, i to u meri u kojoj se širila mreža moćnog TV kanala „Globo“, na kome se one najčešće emituju.

Da tokom dve decenije koje su obuhvaćene istraživanjem telenovele nisu emitovane, na svet bi došlo tri miliona beba više, a 800.000 brakova bilo bi spaseno, tvrde istraživači. Oni su otkrili da postoji direktna veza između izlaganja modernom stilu života kakav je predstavljen u telenovelama, pre svega ulozu emancipovane žene i kritici tradicionalnih vrednosti, i porasta broja razvoda. „Žene koje žive u oblastima koje pokriva signal televizije „Globo“ rađaju znatno manje dece“ – ističe se u studiji.

Brazilci već odavno znaju da telenovele mogu uticati na stvaran svet. Svima je poznato da one diktiraju raspored ostalih emisija, pa čak i pojedinih kulturnih događaja kao što su prenos fudbalskih utakmica, da kostimi glumaca utiču na modu, kao i njihovi zapleti na ishod izbora. Ipak, ova nova saznanja iznenadila su Brazilce. Alberto Čong, jedan od autora studije, ne slaže se s ovim objašnjenjem, navodeći da su i druga istraživanja u svetu pokazala da televizija može uticati na ponašanje ljudi i promenu društvenih vrednosti.

U Indiji su tako s pojavom kablovske televizije u pojedinim oblastima zabeleženi pad nataliteta i porast interesovanja za obrazovanje.

OTKAZ ZBOG ROKTANJA

Jirži Dlabaja bio je jedan od najpopularnijih novinara na prvom kanalu češke televizije Nova, ali je ovih dana dobio otkaz zbog bloga na internetu. Kako prenose agencije, direkcija televizije otpustila ga je zbog bloga na koji je postavio snimak na kom on i neke njegove kolege rokuću imitirajuću svinje. Na snimku od 33 sekunde, načinjenom u redakciji televizije Nova, Jirži Dlabaja «intervjuiše» pet svojih kolega o temi na kojoj rade. Pošto svi prate događaje vezane za svinjski grip, kolege mu odgovaraju groktnjem i grimasama. Na kraju snimka i sam Dlabaja imitira groktnje svinje.

MOLITVE ZA ISPITE

Spas u zadnji čas nudi Anglikanska crkva u Velikoj Britaniji. Ali ne za onaj smrtni, već studentski. Na svojoj internet adresi crkva je objavila kratke molitve za studente, koje su ponuđene svima koji ne mogu da smire ispitnu groznicu. Cilj molitvi je da paničari među akademcima, dok ih čitaju, ostanu mirni i zadrže prisebnost. Linkolnski nadbiskup Džon Saksebi priseto se svojih učeničkih dana. On kaže da je mislio kako nikad neće biti kraja hladnom znoju, učenju u poslednjem trenutku, neurotičnoj strepnji pri okretanju ispitnih pitanja, gustom rasporedu ispita. „U svemu tome lako se zaboravlja kako je božji plan za nas daleko više od rezultata na ispitu“, kaže biskup koji je i napisao jednu od molitvi. On se nada da će ova crkvena novina pomoći studentima da lakše prebrode studentske dane. Crkvene ispitne molitve pratile se studentski trend podsetnika, pa su napisane u kratkim natuknicama.

MEĐUNARODNA IZLOŽBA U ŠKOLI

U Hemijsko-prehrambenoj srednjoj školi u Čoki priređena je 39. međunarodna izložba rukotvorina i kolekcionarstva MIRK, koja je okončana 18. aprila. Učesnike su dočekali članovi čokanskih kulturno-umetničkih društava „Sveti Sava“ i „Mora Ferenc“, a manifestaciju su otvorili njeni osnivači i organizatori Johana i lštvan Bada i kolekcionari Marija i Tamaš Borovic iz Mađarske. Svoje kolekcije, rukotvorine i dečje crteže prikazalo je preko 3.000 učesnika iz 80 klubova i udruženja iz Čoke, Sente, Subotice, Zrenjanina, Pančeva, Kanjiže, Bezdana, Bečeja, Novog Bečeja, Temerina, Novog Sada, Beograda, Niša, Užica i drugih mesta. Veliku pažnju posetilaca privuklo je džinovsko licidersko srce za Ginisovu knjigu rekorda, koje je izrađeno u ukrašenom i poznatoj perkarsoj radnji „Arok“ Jožefa i Jolanke Arok iz Čoke. Licidersko srce je dužine dva metra i širine 1,8 metar, teško je preko 20 kilograma, a majstori čokanske pekare su ga brižljivo pravili tri dana. Okolo je ukrašeno bojama srpske zastave, ogledalo u njegovom središtu je ukrašeno bojama mađarske zastave, a sve je dekorisano cvećem i belim golubovima, koji su simbol ljubavi, mira i tolerancije.

U okviru Međunarodne izložbe priređeni su i razni prateći sadržaji. Stručni žiri ocenjivao je sve prikazane eksponate, a najuspešnijim klubovima i izlagačima, priznanja su podeljena na završnoj svečanosti.